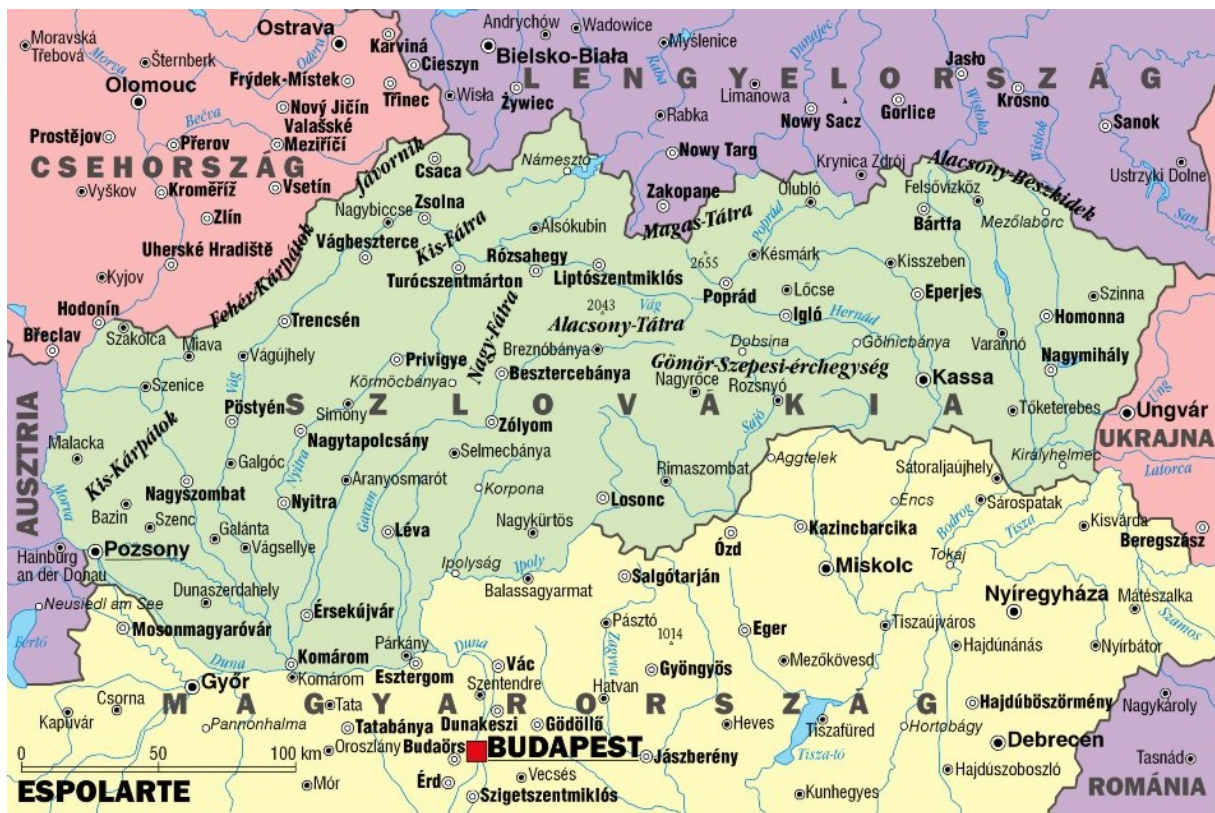

Zarándoklás a Felvidéken

Úton a kincses Magyarország bányavárosaiba
2013. április 25–27.

Magyarország 1920. június 4-én írta alá Trianon kastélyában az I. világháborút lezáró békét. A Trianoni békeszerződés gazdasági-társadalmi hatásait tekintve a magyar történelem legsúlyosabb teherképe volt.

A békeszerződésről

A trianoni békeszerződés az I. világháborút Magyarország (mint az Osztrák–Magyar Monarchia egyik utódállama) és az Antant (Nagy-Britannia, Franciaország, Olaszország) között lezáró békeszerződés, amely többek között meghatározza Magyarország és Ausztria, Románia, valamint az újonnan létrejött Csehszlovákia és a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság új határait. (Ausztria határaitól emellett a St. Germain-i békeszerződés is rendelkezik). A trianoni békeszerződés az I. világháborút lezáró Párizs környéki békeszerződések rendszerének része.

A szerződés Magyarország (Magyar Királyság) új határainak megállapítása mellett korlátozta a magyar hadsereg létszámát (35 000 főben), megtiltotta légierő és nehézfegyverek tartását. Tartalmazta az akkor létrejött Népszövetség alapokmányát is. 1920. június 4-én írták alá Nagy Trianon-kastélyban a franciaországi Versailles-ban. A szerződést nem írta alá a szintén az Antanthoz tartozó USA, amely akkor nem lett tagja a Népszövetségnek. Az USA és Magyarország később Washingtonban kötött békét: ez a Népszövetségre vonatkozó cikkelyek kivételével szó szerint megegyezett a trianonival.

A magyar delegációt a tárgyalásokon gróf Apponyi Albert vezette. Szigorú értelemben vett tárgyalás nem folyt, az Antant képviselői fogadták a magyar küldöttséget, és egyszerűen közölték vele a feltételeket. Ezután átvették a magyar álláspontot tartalmazó

dokumentumokat, majd pár nap múlva - lényegében anélkül, hogy figyelembe vették volna a magyar érveket - közölték a döntést. Az új határokat elvileg a Woodrow Wilson amerikai elnök által megfogalmazott nemzeti elv alapján jelölték ki. Ettől azonban több esetben, stratégiai, gazdasági, közlekedési stb. szempontokra hivatkozva eltértek. Az összes, új határral párhuzamos út és vasút a határ túloldalára került (főleg katonai okokból). Például az Arad-Nagyvárad-Szatmárnémeti út és vasút, a Csallóköz (a megmaradt, összekötő utak nélküli sugaras szerkezet máig a magyar közlekedés egyik gondja). Így kerültek egybefüggő magyar lakosságú tömbök is a határ túloldalára (Csallóköz a teljes Dél-Felvidékkel, a Partium, Székelyföld, a Délvidék északi része), noha legtöbbször ki lehetett volna jelölni megfelelő határt. A magyar tárgyalási stratégia sem volt kompromisszumkész: a teljes integritást célozta ahelyett, hogy a magyar lakosságú határmenti területek megtartására törekedett volna. Részben ezért is hagyták figyelmen kívül. A szerződést végül a lényegében erre kinevezett Simonyi-Semadam Sándor kormányának küldöttei, Drasche-Lázár Alfréd rendkívüli követ és Benárd Ágoston népjóléti miniszter írták alá. A szerződést az 1921. évi XXXIII. törvénycikkkel iktatták be a magyar jogrendszerbe - ez volt az egyetlen magyar törvény, amely fekete keretben jelent meg.

Magyarország új határai

Magyarország az alábbi területeket veszítette el:

1. Erdély és jelentős területek Magyarország keleti részéből (az ún. Partium, valamint a Bánság keleti része, az Alföld egy része Romániához került);
2. A szlovákok, rutének által is lakott északi területek többsége, így a Felvidék, a Csallóköz és Kárpátalja Csehszlovákiához került;
3. Délen a Szerémség, Bácska és a Bánság nyugati része, valamint a Muraköz az újonnan alakult Szerb–Horvát–Szlovén Királyság (későbbi neve Jugoszlávia) része lett;
4. Nyugaton egy sáv, a Felsőőrvidék Ausztriához került, ahol később Burgenland néven önálló tartományt hoztak létre az új területekből a már aláírt Saint Germain-i békeszerződés alapján;
5. Északon Szepes és Árva megyéből kb. 500 km² területet Lengyelország kapott meg.

A szerződéssel a Szerb–Horvát–Szlovén Királysághoz került az 1102 óta a magyar korona fennhatósága alá tartozó Horvátország is. Fiume (mai neve Rijeka) városa is a magyar korona része volt, de rövid önállóság után Isztriával és Zarával együtt Olaszországhoz került, majd 1947-ben Jugoszláviához csatolták.

A békeszerződés eredményeképpen a Magyar Királyság elveszítette területének több mint kétharmadát (az ország területe 282 000 km²-ről 93 000 km²-re csökkent).

Demográfiai következmények

A Magyar Királyság lakóinak száma 18,2 millióról 7,6 millióra esett vissza. 1910-ben a Magyar Királyságban élő magyar népesség az össznépség kb. 48,1%-át tette ki. Noha az elcsatolt területeken élők többsége nem volt magyar nemzetiségű, a békeszerződés során az országhatárok megvonása még nagyjából sem követte a nyelvi vagy nemzetiségi határokat. Sok esetben egységes tömbben élő magyar lakosságú területeket is elcsatoltak. Mintegy 3,3 millió magyar rekedt kívül az új magyar állam határain, azaz magyarok kerültek szülőföldjükön kisebbségbe.

Egyéb hatások

Ami a gazdaságot illeti, a korábbi Magyar Királyságból a termőföld 61,4%-a, a faállomány 88%-a, a vasúthálózat 62,2%-a, a kiépített utak 64,5%-a, a nyersvas 83,1%-a, az ipartelemek 55,7%-a, a hitel- és bankintézetek 67%-a került a szomszédos országok birtokába. Romániának és Jugoszláviának részt kellett vállalnia Magyarország anyagi tartozásainak rendezésében a fennhatóságuk alá került területek miatt. A további intézkedések közé tartozott, hogy nem épülhet Magyarországon vasút egynél több sínpárral. Magyarország azokról az Európán kívüli területi előjogokról is lemondott, amelyek a korábbi Osztrák–Magyar Monarchia területéhez tartoztak. Az elcsatolt területeken az új rezsimek megbízhatatlannak tartották a korábbi, többnyire magyar nemzetiségű értelmiségi, hivatalnoki réteget, és sokukat elbocsátották. Nagy részük az 1920-as években Magyarországra települt át, ahol komoly nélkülözések után is csak részben találtak munkát. Mindez belpolitikai feszültségeket keltett.

A trianoni békeszerződés utóélete

A magyar külpolitikát a II. világháború végéig egyértelműen a határrevíziós törekvéseknek rendelték alá, ezekben a „mindent vissza” hívei többségben voltak a kompromisszumra is hajlandókhöz (pl. a székely-magyar korridort követelőkhöz) képest. A fegyverkezési és egyéb korlátozásokat 1937-ben felmondta a magyar kormány, lényegében visszhang nélkül.

Az elveszített területek egy részét a II. világháború előtt és alatt a Bécsi döntésekkel (1938 és 1940), illetve német szövetségben fegyveres akciókkal az ország visszaszerezte.

A II. világháború után az 1947-es Párizsi békeszerződés visszaállította az 1937-es határokat, de katonai okokból három Pozsonnyal szemben lévő falu, Oroszvár, Horvátjárfalu és Dunacsún, az ún. Pozsonyi hídfő átkerült Csehszlovákiához. Azóta Magyarország területe – apróbb kölcsönös területi kiigazításoktól eltekintve – nem változott, nagysága hivatalosan 93 030 km².

Selmecbánya

Ez a hegyekkel körülvett, káprázatos fekvésű város a mai napig szinte érintetlenül őrzi az évszázadokkal ezelőtti világot. Kifejezetten nagyvárosias, régi városrésze területileg nagy kiterjedésű. Hangulatos, zegzugos kis utcái szabálytalanul kanyarognak a domboldalakon, amikor pedig a Szent Katalin-templomtornyában felcsendül a harangjáték, teljessé válik a meseszerű, középkori hangulat.

A város alapításának legendája Sebenitz nevű pásztorról szól, aki az Óhegy sziklái alatt legeltette nyáját, amikor két szalamandrára lett figyelmes. Az egyik háta ezüst-, a másik arany színben csillogott. Ezek vezették rá a pásztor a vidék arany- és ezüstlelőhelyeire. A szalamandrák ma is ott őrzik a település kincseit a város címerében. A város keletkezésével kapcsolatban természetesen más legendák is élnek. Tény az, hogy a selmeci érchegységben a IX. század óta keresték és bányászták az érceket.

A város történetét, egy a XIV. századból származó legendával kell folytatni. A legenda hagyománya szerint a korabeli Magyarország hármasként lakat alatt volt, amelyeket fel kellett nyitni, hogy az ország igazi európai nagyhatalommá válhasson. Az egyik lakat rézből, a másik ezüsből, a harmadik pedig aranyból készült. Az elsőhöz a rézkulcsot Besztercebánya, a másodikhoz az ezüst kulcsot Selmecebánya, míg az arany kulcsot Körmöcbánya adta. Ez a legenda. A valóság viszont az, hogy a XIV. században a magyarországi bányákból került ki az európai aranytermelés 80%-a, az ezüstnek pedig negyede. Ráadásul a korabeli pénzforgalom zöme ezüstpénzzel bonyolódott le. Tehát Selmecebánya jelentősége óriási volt.

Így aztán a királyi hatalom rátette a kezét a „lakatok kulcsaira”. Ezt úgy érte el, hogy a korábbi 8-10%-os urbura helyett csaknem az egész nemesfémeket kellett a kincstárnak megvételre felajánlani, ami azután a beváltási árat természetesen a forgalmi ár alatt állapította meg. Ez a kényszerbeváltási helyzet azonban bizonyos mértékben erősítette a bányapolgárok helyzetét. A kincstár ugyanis - ha nyomott áron is - vállalta az állandó beváltást, tehát nem voltak értékesítési nehézségeik.

Selmecebánya 1238-ban városi kiváltságokat kapott. Virágkorát a XIV. és XV. században élte, majd visszaesést követően, a XVIII. század második felében újabb fellendülés következett. A második aranykorát a nemesfém-bányászat hatékonyságát jelentősen megnövelő műszaki újításoknak köszönhette. A Selmecebánya környékén található mesterséges tavak vize évszázadokon keresztül a város környéki nemesfém-kitermelés fontos energiaforrásának számított. Vízi energiával működtették azokat a berendezéseket, amelyek segítségével sikerült a bányákból a vizet hatékonyan kiszivattyúzni. A kiterjedt tavak rendszere és a vízi energiával működtetett berendezések európai viszonylatban is egyedülállóan magas műszaki színvonalat képviseltek. Itt használtak a világon először puskaport bányászati tevékenységhez. Az első bányászati célokra használt, de már gőzzel hajtott vízszivattyút a közeli Újbányán használták.

A bányák kimerülésével az egyetlen ok, amiért a városban a bányászatot fenntartották, a bányászati képzés lett. Így Selmece az iskolák, az ifjúság városa lett. Ekkor a tizenhatszáz lakosságából több mint ezer közép- és főiskolás diák volt. Az első bányászati képző iskolát 1735-ben alapították, ezt Mária Terézia 1763-ban bányászati és kohászati főiskolává, 1770-ben egyetemi rangú akadémiává emelte. Ez volt Európa első bányászati és kohászati akadémiaja, amelyet 1807-ben erdészeti akadémiaival is kibővítettek. A nagyhírű akadémia jogutódja a soproni és a miskolci egyetem. Mikszáth kedvelt témája

volt a selmeci diákélet, innen ered a ballagás szokása is. A selmeci diákok a XIX. században már lelkesen énekelték a Gaudeamus igiturt. 1838-ban két líceumi osztályt Selmecebányán végzett Petőfi Sándor is. Egykori líceuma a Szentháromság téren omladozik.

Látnivalók

1. Óvár: Nem a város legmagasabb pontja, mert fölötte még a 935 m magas Krászna nevű hegy emelkedik. Az Óvár magja egy XIII. századi román-gótikus templom, amelyet az 1546-1559-es években a török közeledtének hírére építettek át erőddé. A várudvaron érdekes síremlékeket láthatunk a XVI-XVII. századból. A vártoronyak barokk sisakja van. A legrégebb, épen maradt emlék, a reneszánszstílusúvá átformált erődtemplom mellett álló román kori csontház.

2. Szent Katalin templom: Gótikus stílusban épült 1491 és 1501 között. Oltára és keresztelődmedencéje elsőrendű műemlék, s berendezése, festése is igen értékes.

3. Városháza: XIV. századi eredetű karcsú tornyos épület. A későbbi átépítés során barokk homlokzatot kapott.

4. Szentháromság-szobor: Elődje az 1710. évi pestisjárvány emlékére készült. A jelenlegi monumentális, festői hatású barokk alkotást 1764-ben állították fel a régi oszlop helyén.

A város történelmi magjában, amely ma műemlékvédelmi területet képez, 360 építmény kapta meg a művészeti – történelmi műemlék státuszt. Az Óváros 1993. óta a Világörökség része.

Körmöcbánya

A középkori Körmöcbánya a múltban Magyarország leggazdagabb városai közé tartozott. Hírneve és gazdagsága az itt folyó aranybányászatból adódott, amiért a várost „arany városnak” is neveztek.

A város 1328-ban szerezte meg a szabad királyi és bányaváros kiváltságait Károly Róbert uralkodása idején. Ezek közül a legfontosabb kiváltság a pénzverés joga volt. A Kremnicai pénzverdét cseh pénzverők alapították, akiket a király Kutná Horából hívott meg. A pénzverdében, 1329-ben készültek el az első magyar garasok.

A garasok mellett nagy érdeklődés övezte a híres körmöcbányai aranypénzeket is. Ezek az érmék különleges szépségük és minőségük miatt Európa legkedveltebb fizetőeszközei közé tartoztak a maguk idejében. A XVI. században a pénzverés mellett nagy fejlődésnek indult az érmekészítés is. A városban a mai napig készülnek emlékérmék, és több ország fizetőeszköze is itt készül.

Látnivalók

1. Pénzverde: Az épület 1450 körül már királyi pénzverő műhely volt.

2. Szent Katalin – vártemplom: Kéthajós, késő gótikus épület. 1465 és 1485 között épült. Tornya védő- és tűzmegfigyelő torony volt, az erődrendszerhez tartozott. Belső díszének egy része korabeli.

3. Szentháromság-szobor: 1772-ben a pestisjárvány háromezer áldozata emlékére készült barokk oszlop.

Besztercebánya

Az egykori bányászváros ma Közép-Szlovákia központja, a Garam első nagy kanyarulatában fekszik. A Beszterce-patakról kapta a nevét.

Már a honfoglalás után bányatelepe a zólyomi vár tartozéka volt. A várost a németek alapították a XII. században. 1255-ben említik először „Byzterchebana” néven, amikor IV. Béla városi rangra emelte és a tatárjárásban elpusztított települést türingiai szászokkal telepítette be.

Besztercebánya a rézbányászat központja volt. Az itt kitermelt rézet nemcsak Magyarországon, hanem Európa számos országában szívesen vásárolták. A XV. század végén szinte valamennyi bánya fölött a Thurzó család szerezte meg az ellenőrzést. A rézbányászat a XVIII. századig biztosította a város virágzását. Később a XIX. – XX. századi iparosítás eredményeképpen Besztercebánya valódi nagyvárossá fejlődött.

Besztercebánya XX. századi történelmében fontos epizódnak számított, hogy a városban, illetve a várost körülvevő falvakban robbantották ki a szlovák partizánok 1944-ben a szlovák nemzeti felkelést. A mai napig nagy tisztelettel övezett eseménynek külön múzeuma van a városban.

Látnivalók

1. A város történelmi központjában található számos műemlékek a városi műemlékrezervátuma részét képezi. Besztercebánya legfőbb büszkesége a sétánnyá alakított, különleges atmoszférával rendelkező Szlovák Nemzeti Felkelés tér. A város főterére a legszebb kilátás az Óratoronyból nyílik. Az Óratornyot 1552-ben építették, és a városi fogház részét képezte. A főtér déli oldalának a legszebb része a Thurzó ház, amely ma, múzeumként működik.

2. A Stefán Moyzes téren található ódon építmények alkották a múltban a városi várerődöt. A vár eredeti formáját már a múltban elvesztette, amikor a várfalak nagy része lebontásra került. Az eredeti várfalaknak csak alig a negyede maradt fenn.

3. A tér domináns építészeti látványossága a fennmaradt barbakán és a hozzá tartozó óratorony. (A barbakán általában különálló árokkal körülvett erős torony, csapóhíddal és egy vagy több kisebb óratoronnyal. A barbakán feladata a település vagy erődítmény főkapujának megvédése.) A téren található Szűz Mária mennybevétele plébániatemplomot 1255-ben kezdték építeni. A várerőd északi részéhez építették hozzá 1492-ben a várnegyed másik templomát, a Szent Kereszt templomot. A várnegyedben található még az 1479-ben épült későgotikus Mátyás-ház és az 1500-ban épült Városháza.

Rimaszombat

Rimaszombat a Gömöri-medence északi peremén, a Rima-folyó völgyében fekszik.

Környéke évezredek óta lakott hely volt. A település a nevét a szombati vásáraitól és a Rima-folyóról kapta. Első írásos említése 1268-ból maradt fenn, ekkor Zumbothel, Szombathely néven említik, ami korai XI. századi vásáros helyre utal, mivel a szombati vásárnapokat még I. Géza király vezette be. Városi kiváltságjogait 1335-ben kapta Károly Róbert királyunktól. A XV. században városfallal kerítették, s volt egy kisebb vára is. 1553-1686-ig kisebb megszakításokkal török uralom alatt állt.

Látnivalói, templomai, középületei a XVIII.-XIX. századokban épültek.

1845 májusában Petőfi Sándort Rimaszombaton választották Gömör vármegye tiszteletbeli táblabírájává. (Ez volt az egyetlen közéleti kitüntetése).

A városban magyar nyelvű gimnázium működik.

Látnivalók

1. Református Püspöki templom: A főtér házsorában áll, ahogy azt II. József korában engedélyezték. A XVIII. század végén építették.
2. Régi Megyeháza: 1798-ban épült. A város legszebb műemléke.
3. A régi gimnázium műemlék épületében lévő magyar-szlovák nyelvű emléktáblán olvashatjuk a hajdani híres tanulók nevét. (pl. Mikszáth Kálmán)
4. Petőfi Sándor egykori szállásának a falán is emléktábla emlékeztet a költőre.
5. A város egy Tompa Mihály szoborral emlékezik meg híres szülöttéről.

Magas Tátra

A világon található hegyek közül ez az egyik legkisebb magashegy, ami az alapterületét jelenti. Mégis megtalálható benne a hatalmas hegláncok minden jellegzetessége. A Magas-Tátrát gleccserek formálták, melyek tavak százait hagyták maguk után a völgyekben. Így alakultak ki a tátrai tengerszemek. A Kárpátok 1200 km-es vonulatának északi hajlásán van a Magas-Tátra és a Bélai-havasok. A Nyugati-Tátra valamivel távolabbra áll a nagy tömbtől. A Magas-Tátra alkotóeleme gránit, a Bélai-Tátra anyaga világosszürke mészkő, a Nyugati-Tátra anyaga mészköves dolomit.

A növényvilág igen gazdag. A Tátrának kb. 3000 fajta virágos növénye, mohája, páfránya van. A lombos erdő határa 1250m, a lucfenyveseké 1600m, ezen felül a törpefenyő s a törpeboróka övezete, majd 1700m-től a havasi gyeprégiója következik.

Változatos az állatvilága is, szarvas, őz, hiúz, vadmacska, vaddisznó, zerge, mormota, medve él az erdőrengetegben vagy a sziklák között.

Mind a növény-, mind az állatvilágot szigorú törvények védik. 1949-ben 52 000 hektárnyi területet nyilvánítottak Nemzeti Parkká.

Értékes a madárvilág is: nyírfajd, süketfajd, fenyőmadár, sas. A halak közül pisztráng tenyészik a patakokban, de horgászatukhoz napi engedély szükséges. A levegő száraz és ritka, ibolyántúli sugarakban gazdag, tehát gyógyászati és üdülési célokra kiváló.

Ótátrafüred

Ótátrafüred a legnagyobb tatrai üdülőtelep. Már 1723-ban említették az itteni savanyúvíz-forrást.

Szepesváralja

Szepesváralja város Szlovákiában az Eperjesi kerület Lőcsei járásában.

A város feletti Várhegyen már a tatárjárás előtt is állt vár, amelyet 1113-ban kezdtek építeni királyaink. Azonban ezt lerombolták. A mai vár őse a XIII. század második felében épült, a mindenkori szepesi ispánok székhelye volt. 1304-ben Károly Róbert hívei foglalták el. 1307-ben rövid időre csehek szállták meg. 1462-ben a Szapolyaiaké lett, 1528-ban kétheti ostrommal vették be a császári seregek. 1703-ban a kurucok csellel foglalták el. A Rákóczi-szabadságharc alatt többször cserélt gazdát. 1780-ban egy villámcsapás okozta tűzvész rombolta le, azóta rom.

Látnivalók

1. A szepesi vár romjai a legnagyobb és legkiterjedtebb középkori erődítményrendszerek közé tartoznak Közép-Európában. Négyhektárnyi területen húzódnak. Öt várudvarán a XIII.-XV. századból származó romok maradtak fenn napjainkig. A vár legöregebb részét a háromszintes román stílusú palota, valamint a travertin várszikla legmagasabb pontján emelkedő robusztus, henger alakú torony alkotja. Eredetileg királyi vár volt, később, a XV. század második felében nemesi családok birtokába került, és ettől a korszaktól kezdve kezdett növekedni a területe.

Későgótikus kápolnáját és a nyugati későgótikus palotákat a Szapolyaiak építették, a Thurzók reneszánsz stílusban alakították át, a Csákyak pedig egészen 1945-ig birtokolták. 1780-ban az akkor már csak részlegesen lakott vár leégett.

A szepesi várat 1961-ben műemlékké nyilvánították. 1970-től újjáépítések és kiterjedt régészeti kutatások folynak a helyszínen. A vár és környéke 1993-ban bekerült az UNESCO világörökségi listájára. A Lőcsén székelő Szepesi Múzeum közigazgatása alá tartozik, a vár újjáépített részei otthont adnak a múzeum kiállításainak. Itt régészeti leleteket, fegyvergyűjteményt állítottak ki, a gótikus várkápolnában egyháztörténeti kiállítást rendeztek be.

2. Kisboldogasszonynak szentelt plébániatemplom: 1258 után épített román alapokon nyugszik. 1462 és 1497 között gótikus stílusban átépítették, majd 1824 és 1829 között klasszicista stílusban építették át. Szárnyasoltára a gótikus Mária-szoborral 1507-ben készült.

3. Mária-oszlop: 1726-ban épült, 1889-ben restaurálták.

4. Városháza: 1546-ban épült reneszánsz stílusban. 1786-ban átépítették.

5. A város határában alacsony mésztufadomb tetején 1675-ből való búcsújáró kápolna áll.

6. A szintén határában álló Szent János kápolna 1776-ban épült.

Lőcse

Lőcse város Szlovákiában, a Lőcse patak völgyében. Az egykori Szepes vármegye székhelye és legjelentősebb települése. Nevét a Lőcse patakról kapta.

A mai várost a tatárok kivonulása után a szepesi szászok alapították. Oklevélben 1245-ben említik először. 1271-ben már a szepesi városok szász tartományának fő helye.

Falai a XIII. században épültek, majd a XV.-XVI. században alakították ki a ma is látható védműveit. 1321-től árumegállító joga volt, amelynek értelmében a városon áthaladó kereskedők kötelesek voltak tizenöt napig a városban tartózkodni, és árucikkeiket a helyi piacon értékesíteni. Mindez erőteljesen fellendítette a város kereskedelmi életét. 1323-ban szabad királyi város lett.

A XVI. században közel száz évig folyt ellenségeskedés a szomszédos Késmárkkal.

A történelem folyamán többször pusztított tűzvész és a pestisjárványban is sok lakos vesztette életét.

1630-ban Breuer Lőrinc itt állította fel nyomdáját, mely 1754-ig működött. Nyomdái és iskolái évszázadokig híresek voltak, számos neves személyiség tanult és tanított itt. Híres gimnáziumát 1672-ben a jezsuiták alapították. Itt hangzott fel 1844-ben a „Zeng az ég, a Tátrán villámok cikáznak” kezdetű forradalmi dal is, amely Szlovákia nemzeti himnusza lett.

A város 1996 óta járási székhely.

Látnivalók

1. Szent Jakab-templom: Az egykori Magyarország egyik legszebb temploma. 1245-ben román stílusban kezdték építeni. Közel száz évig épült, és közben fokozatosan gótikus stílusú álbazilikális elrendezésűvé építették át. Oltárai a középkori faszobrászat legszebb alkotásai közé tartoznak. Főoltára Lőcsei Pál mester alkotása 1502-ből. 18,62 m magasságával a világ egyik legszebb és legnagyobb gótikus oltára. A XIV. század első felében két kápolnát, a XV. század végén egy előcsarnokot építettek hozzá. Többször leégett és a tűzben a tornya is ledőlt. Mai tornya 1858-ban épült. 1626-ban készült az orgonája. A XVI. és XVII. században a kápolnákra emeleteket húztak. Eredeti freskóit a XIX. század második felében Storno Ferenc restaurálta.

A Thurzó-kápolnában a Thurzók síremlékei sorakoznak. Itt temették el Thököly Imre és Zrínyi Ilona egyetlen gyermekét is.

2. Régi városháza: A XV. században épült gótikus stílusban. 1615-ben mai árkádós formájában építették át. Végleges formáját 1893 és 1895 között Schulek Frigyes tervei alapján nyerte el. Ma a Szepesi Múzeum működik benne. Harangtornya 1651-ben épült.

3. Mai városháza: 1922-ig vármegyeháza volt. 1815 és 1831 között épített kétemeletes klasszicista épület.

4. Szégyenketrec: A városháza mellett áll. Utoljára 1850-ben csuktak bele nyelves és ledéőbb nőszemélyeket. Később a Probstner-ház kerti díszé lett. Újabban dísznek és szép emlékek visszatették a régi helyére.

5. Thurzó-ház: Reneszánsz homlokzata lengyel-szepesi stílusú. Kapuja, folyosója, szobáinak mennyezete gótikus stílusú. Ma Levéltár működik benne.

6. A város feletti Mária-hegy már a XIII. század elején zarándokhely volt. A kis kápolna helyett 1247-ben egy nagyobbat építettek, majd 1311-ben ezt templommá bővítették. A zarándokok növekvő száma miatt ez is kicsinek bizonyult, ezért folyamatosan egyre nagyobb templommá kellett átépíteni. Főoltárán 500 éves faragott kegyszobor áll.

Eperjes

Eperjes város Kelet-Szlovákiában. A Tarca partján épült.

A monda szerint a mai Eperjest II. (Vak) Béla alapította 1132-ben és a környéken található finom eperről nevezte el. Az eper a városcímerben is látható.

Károly Róbert király 1324-ben emelte szabad királyi város rangjára, amely azt is jelentette, hogy polgári várfallal vehették körül. Virágkorát a XVI. században élte. 1514 óta van országos vásártartási joga. A reformáció egyik központjává vált. 1531-ben a város iskolája evangélikus intézetté alakult. 1656-ban már könyvnyomda is működött a városban.

A virágzó várost többször feldúlták történelme során. Gazdasági helyzete mindenkit harcra és sarera csábított.

A „Tarca parti Athén” címét mégsem tudta eltörölni a sok szenvedés, mert iskolavárosnak, szellemi központnak számított századokon keresztül. Itt volt jogász Kazinczy Ferenc és Eötvös József. Itt járt gimnáziumba Kossuth Lajos. Tompa Mihály eperjesi nemeseknél nevelősködött, ahol meglátogatta őt barátja Petőfi Sándor.

Egyetemi karok működnek ma is, pravoszláv püspöksége és hittudományi kara van.

Látnivalók

1. A Szent Miklós-kegytemplom a Kassai Főegyházmegye társszékesegyháza. Kiemelkedő műemlék, késő gótikus, háromhajós csarnoktemplom. 1330-ban kezdték építeni, de csak 1515-ben fejezték be. Tornya 1750 körül épült. 1903-ban Schulek Frigyes tervei szerint renoválták. Berendezése vegyes stílusú. Szárnyas főoltára 1490-ből való. Búcsújáráhely.

2. Evangélikus temploma 1642-ben épült mai formájában. 1913-ban leégett. 1930-ban ide helyezték a Caraffa áldozatainak csontjait.

3. A Caraffa vérpadja: A város legszomorúbb napjai 1687-ben voltak, mikor az „eperjesi hóhér”, Caraffa tábornok 300 eperjesi polgárt vonatott kőpadra, s közülük 24 gazdag, vezető polgárt végeztetett ki Eperjes főterén. A kivégzések alapjául az a koholt vád szolgált, mely szerint az elítéltek rokonszenveztek a Thököly-féle felkeléssel. A valódi cél viszont a vagyonuk elkobzása volt. Helyén ma az 1751-ben készített Mária-szobor áll.

4. Evangélikus kollégiumát 1667-ben építették, 1673-ban a katolikusoké lett, az evangélikusok 1783-ban kapták vissza. 1887-ben emeletet húztak rá. Komoly könyv-, természetrajzi és éremgyűjteménnyel rendelkezett.

5. A XVII. század elején épült reneszánsz Rákóczi-házban kötötte meg 1633-ban I. Rákóczi György a császár követével az eperjesi egyezményt.

A város műemlékekben rendkívül gazdag, környéke ásványvízforrásokban bővelkedik.

Kassa

Mind a szlovák, mind a magyar történelemben kiemelkedő fontosságú város.

A város a Hernád folyó széles völgyében fekszik, nyugatról a Szlovák Érc-hegység nyúlványai határolják. Kedvező fekvése már ősidők óta idevonzotta az embereket. A legrégebbi időktől erre vezetett a Baltikumot a Balkánnal összekötő fontos útvonal és számos helyi jelentőségű út.

Kassa első fennmaradt írásos emléke 1230-ból származik. Az ezt követő időszakban a város gyorsan gazdagodott és fejlődött. Az élénk kereskedelmi tevékenységnek és az uralkodók iránti hűségének köszönhetően sok kiváltságot szerzett, míg a főváros – Buda – után a Magyar Királyság második legjelentősebb városa lett. Az uralkodók jóindulata Kassa iránt olyan mértékű volt, hogy azt a gazdasági kiváltságokon felül európai jelentőségű tittel is kiemelték. 1369-ben – Európa története során elsőként – a város címet kapott a királytól. Kassa a XV. században volt fellendülésének és dicsőségének csúcspontján.

A XVI. és XVII. század egy sor megpróbáltatást hozott. A hosszantartó török háborúk tönkretették az országot, a város kereskedelme hanyatlásnak indult. Csökkent a kereskedők száma és beköltöztek a nemesek, akik a bizonytalan időkben, Kassában a bevéhetetlen erődítményt látták.

1657-ben alapították a Kassai Egyetemet, amely az ország második egyeteme volt. Kassa a későbbiek során megtartotta kulturális központ szerepét, és a XIX. században lassan gazdaságilag és népességében is növekedésnek indult. Legnagyobb mértékű növekedését a XX. század második felében érte el.

Látnivalók

1. Szent Erzsébet-székesegyház

Különböző építők 130 éven keresztül szorgoskodtak egy olyan templom felépítésén, amely a középkori Kassa gazdagságát és dicsőségét volt hivatott képviselni. A végeredmény egy gyönyörű gótikus mű, a Szent Erzsébet-székesegyház. Szlovákia legnagyobb, Közép- és Kelet-Európa második legnagyobb gótikus katedrális. A 48 táblaképből álló főoltár az európai művészet páratlan alkotása. A templom északi tornyából szép kilátás nyílik a városra. A dóm altemplomában temették el 1906-ban a Rodostóból hazahozott II. Rákóczi Ferenc fejedelem hamvait. Márványkoporsóját nemzeti színű szalagos koszorúk sokasága borítja.

2. A székesegyház megfelelő kiegészítője a XIV. századi Szent Mihály-kápolna, valamint a reneszánsz stílusban átépített harangtorony, az Orbán-torony, ahol ma Viaszfigura-múzeum működik.

3. A városfalat a XVIII. században lebontották. Néhány bástya azonban megmaradt, így az idelátogatók közvetlenül a Fő utcán létesített, az itt végzett régészeti ásatások leletei számára kialakított Alsó Kapu földalatti múzeumban tekinthetik meg az egykori városkapu feltárt maradványait.

4. A XVI-XVIII. században a várost több csapás is érte, tűzvészek, háborúk és járványok. A pestisjárvány emlékére és a további szerencsétlenségek elhárítása céljából emelték a gyönyörű Barokk, a Szeplőtelen Születet ábrázoló szoborcsoportot, az Immaculata-t.

5. A Szlovák Műszaki Múzeum a legérdekesebbek közé tartozik. A technika és a tudomány fejlődésének szentelt 14 ezer kiállítási tárgyat számláló gyűjteménnyel rendelkezik. Tematikáját tekintve Szlovákiában az egyetlen. Hozzá tartozik a Repülőgép-múzeum, ahol 5 hangárban 52 repülőgép és veterán autó kiállítása tekinthető meg. A kiállított gépek között történeti repülőgépek, motorosok és motor nélküliek egyaránt megtekinthetők.

6. Rodostói-ház: Rákóczi utolsó háza, illetve annak másolata a Kelet – szlovákiai Múzeum egyik állandó kiállítóhelye. Az eredetije a törökországi Rodostóban található. A török építészet egyedülálló példaként betekintést nyújt II. Rákóczi Ferenc életének utolsó időszakába, aki száműzetésének éveit ilyen épületben töltötte. Az eredeti berendezések egy részét Törökországból szállították ide. A ház elé 2006-ban állítottak szobrot.

7. Márai-ház: Márai Sándor író, 1900. április 11-én született Kassán. Egykori lakóházában ma emlékkiállítás látható néhány személyes tárgyából és fényképeiből.

8. Jakab palota: Az épület a XX. század elején épült, s a dóm egy-egy kiselejtezett kövét is felhasználták hozzá. Építtetője a házzal Mátyás király emlékének is adózni kívánt. Erre utal a torony falán elhelyezett tábla. Egy másik tábla viszont már arra emlékeztet, hogy a második világháború után egy ideig itt volt Csehszlovákia elnökének, Eduárd Benesnek a székhelye.

9. Állami Színház: Az épület helyén eredetileg a városháza állt, majd hosszú ideig egy német nyelvű színház működött itt. Magyar nyelven csak a XIX. században kezdtek el játszani, nem utolsósorban itt tartották meg 1833-ban a Bánk bán ősbemutatóját. A ma látható, eklektikus stílusú épület 1899-ben épült fel.

A színház előtt álló barokk oszlopot és szoborcsoportot 1722-ben állították, a pestisjárvány megszűnése után.